

מדיניות לשיפור האוריינות בשפה העברית בחברה הערבית להשתלבות מיטבית בכלכלה ובחברה

ד"ר מריאן תחאוכו, ד"ר עידית קלישר

המרכז למדיניות כלכלית של החברה הערבית, מכון אהרן

**כיום רמת הבקיאות הנמוכה בעברית, בעיקר הדבורה, הינה אחד
החסמים המשמעותיים בהשתלבות החברה הערבית בהשכלה
העל-תיכונית והאקדמית ובהשתלבות בשוק העבודה**

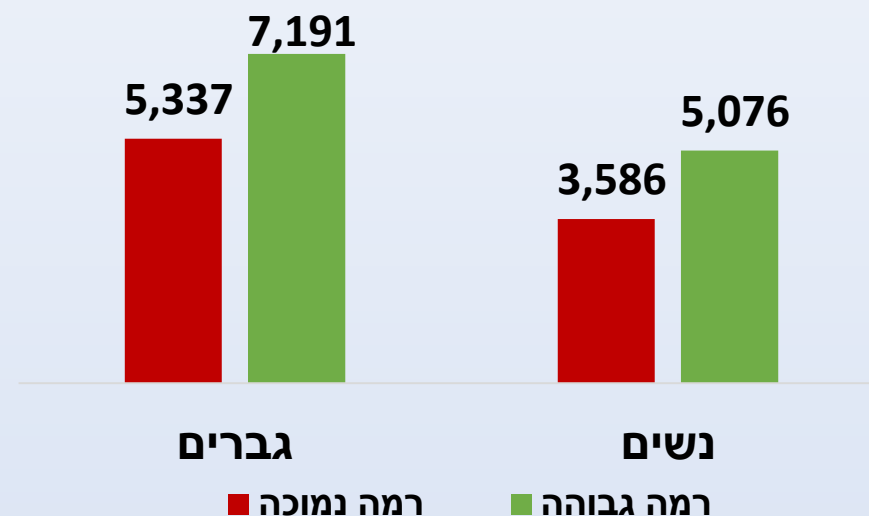
מתאם חזק בין השליטה בעברית מדוברת לבין תעסוקה ושכר

התוספת להסתברות להיות מועסק ולשכר החודשי*

דוברי עברית ברמה גבוהה בהשוואה לרמה נמוכה, ערבים בגילים 25-45:

נשים	גברים	תעסוקה (נקודות אחוז)
26.8	15.6	
20.2%	19.7%	שכר

שכר חודש ממוצע, ערבים וערביות לפי רמת הבקיאות בעברית, גילים 25-44

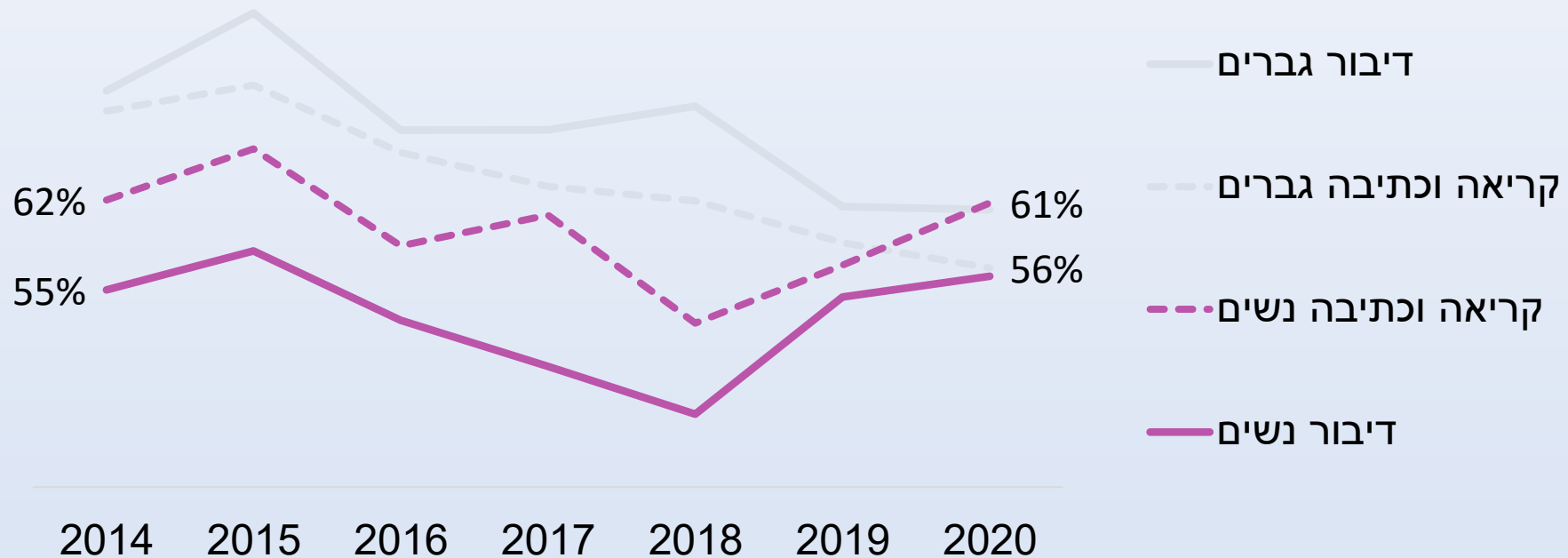
מקור: "התשוואה לידע בעברית בחברה הערבית: חסמים ברכישת השפה והדרכים להסרתם". מכון אהרן למדיניות כלכלית. נייר מדיניות 2020.06.

מקור: עיבודי חוקרי מכון אהרן לנתוני סקר משקי הבית 2012-2017

***תעסוקה:** רגרסיה לינארית הסיכוי להיות מועסק בהינתן רמת העברית בשנה נתונה. משתני הבקרה: דת, גיל, מצב משפחתי, רמת השכלה, מספר ילדים מתחת לגיל 17 (עבור נשים בלבד), תעסוקה בשנתיים הקודמות.
שכר חודשי: משוואת מינסר רגילה. משתני הבקרה: רמת השכלה, ניסיון פוטנציאלי בשוק העבודה, משלח-יד, ענף, דת, תעסוקה בשנתיים הקודמות. במשוואת הסלקציה (הקמן עבור הנשים): מצב משפחתי, גיל, מספר ילדים עד גיל 17 (נשים בלבד).

רמת העברית נמוכה בקרב הנשים

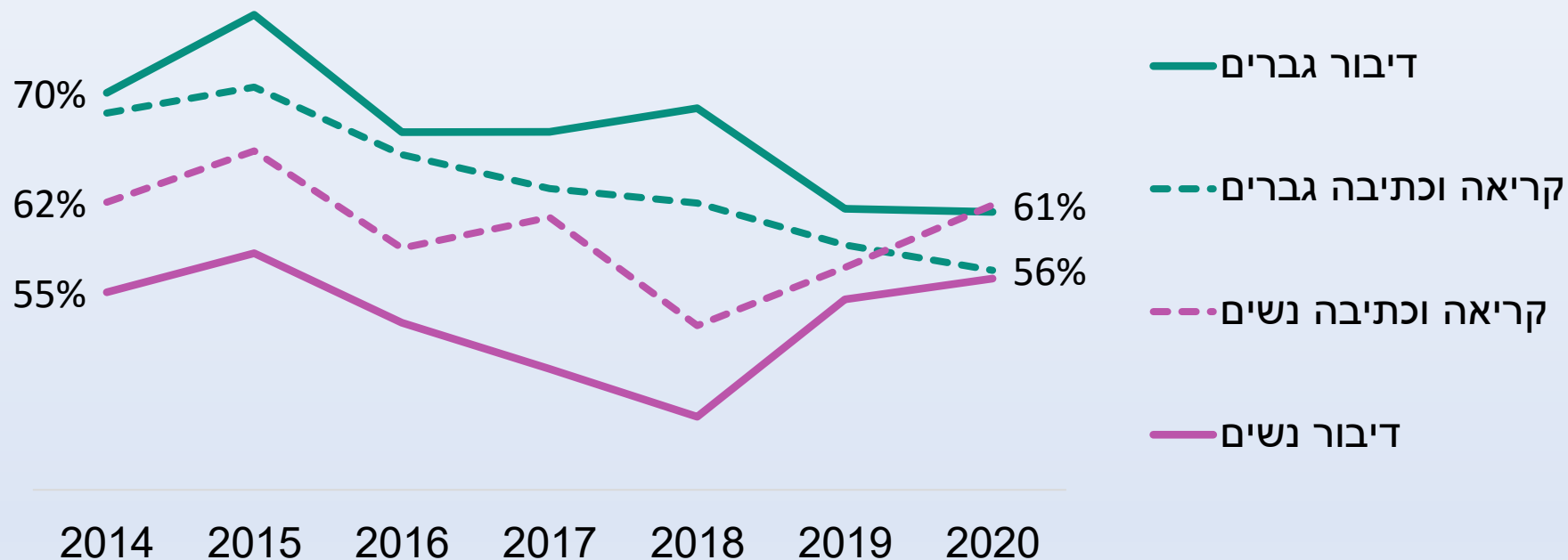
שיעור הערבים המדווחים על רמת עברית גבוהה לכל הפחות, לפי מין, גילים 20-34

מקור: עיבודי חוקרי מכון אהרן לנתוני הסקר החברתי של הלמ"ס 2018-2020

רמת העברית נמוכה בקרב הנשים ובמגמת ירידה בקרב הגברים

שיעור הערבים המדווחים על רמת עברית גבוהה לכל הפחות, לפי מין, גילים 20-34

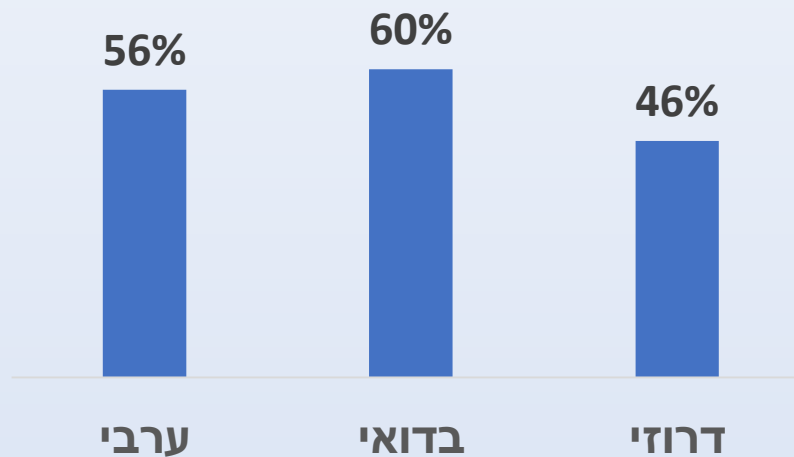

מקור: עיבודי חוקרי מכון אהרן לנתוני הסקר החברתי של הלמ"ס 2018-2020

התלמידים הערבים אינם חשופים לשפה העברית

המורים בחינוך
הערבי אינם
עוברים הכשרה
ללימוד עברית,
השיעורים ברובם
מתנהלים
בערבית

שיעור תלמידי ו' המדווחים שאינם
משתמשים בעברית מחוץ לבית
הספר*,
לפי מגזר במערכת החינוך

86% מהמורים
טוענים*:
**אי החשיפה
לעברית הוא
הגורם העיקרי
המקשה על
הוראת העברית**

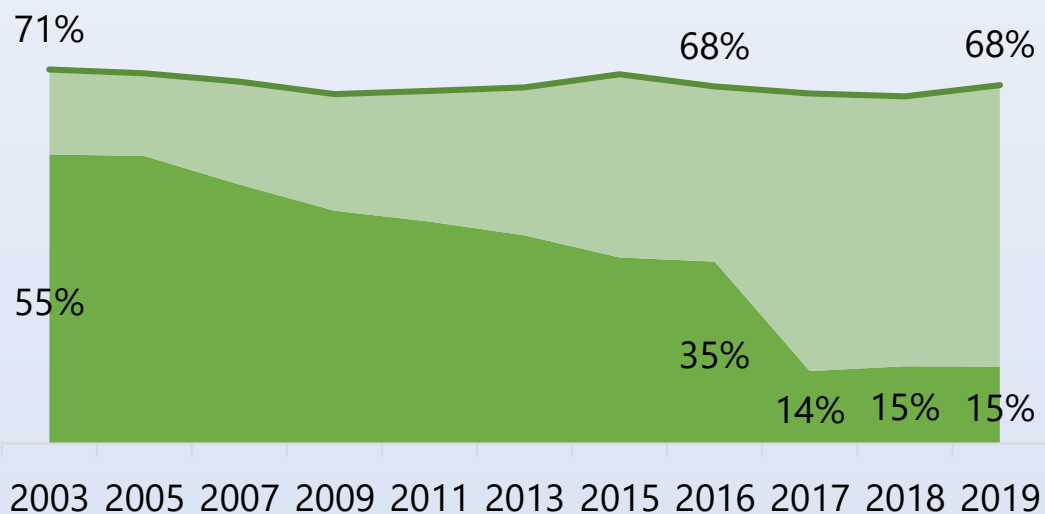
➤ תוכן פדגוגי לא מותאם, דגש על כתיבה וקריאה
➤ הקבלה לאקדמיה אינה מותנית בהישגים בבגרות

*מקור: עברית כשפה שניה לתלמידים דוברי ערבית, נתוני תשע"ח. ראמ"ה מדידה בשירות המדידה 2018.

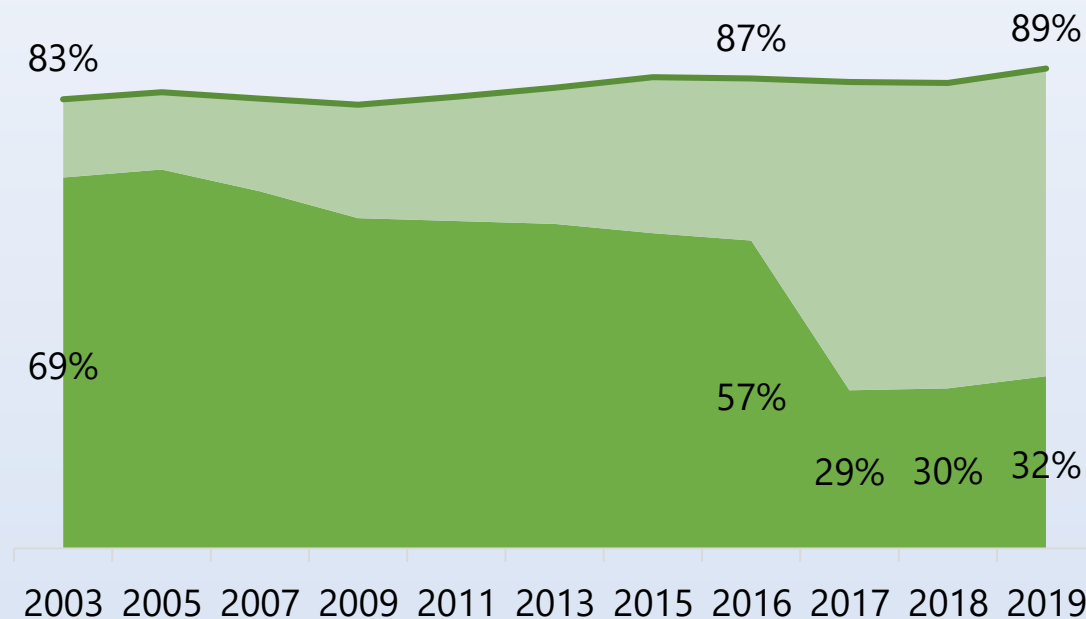
ירידה בשיעור הנבחרים בעברית מורחבת בבגרות

התפלגות הניגשים לבגרות בעברית, מסך התלמידים הערבים שנבחנו בבחינת בגרות אחת לפחות, לפי יח"ל

תלמידים

תלמידות

סה"כ ניגשים לבגרות בעברית — ניגשו ל-5-4-1 יח"ל ■ ניגשו ל-3-2-1 יח"ל ■

מקור: עיבודי חוקרי מכון אהרן לנתוני חדר המחקר של משרד החינוך.

אין סנכרון בין הגופים לאורך מסלול החיים

רמת העברית נמוכה
מאוד בסיום התיכון
בעיקר הדבורה
↔ הבגרות אינה מהווה
מדד לרמת העברית
בפועל

בי"ס
המקצועיים

מערכת החינוך

עד גיל
18

תכניות מעבר לצעירים

הכשרות
מקצועיות

מה"ט

השכלה גבוהה

השכלה
על
תיכונית
ואקדמית

כל גוף מייצר
פתרונות לעצמו
אין סנכרון בין הגופים
באופן ההוראה או
המדידה

שירות התעסוקה

מרכזי ריאן

שוק
העבודה

המלצות מדיניות של מכון אהרן

החזון: העברית לא תהווה חסם בהשכלה ובשוק העבודה

המלצות למערכת החינוך

- **ציון הבגרות ישקף את רמת הידע הנדרש להשתלבות בהשכלה מתאימה ובתעסוקה:**
 - 3 יח"ל- מה"ט, הכשרות, שוק העבודה וניהול שיחה יומיומית
 - 5 יח"ל- אקדמיה וניהול שיח מקצועי
- **הגדרת יעדים ומדידה לאורך כל שלבי החינוך – מקצוע ליבה**
 - עד שנת 2030: 90% מהבוגרים עם בגרות בעברית ולפחות מחציתם עם 5 יח"ל
- **המלצות להשגת היעד**
 - הגברת החשיפה לשפה בכל הגילים: מורים ומפגש תדיר עם תלמידים דוברי שפת אם
 - שיפור רמת ההוראה בעברית

המלצות רוחביות

- **סנכרון בין הגופים ואחידות בהוראה ומדידה:**
 - **פיתוח פדגוגיה וכלי מדידה והערכה אחידים בכל הגופים (CEFR)**
 - **סולם מדידה אחיד – בגרות, בתי הספר המקצועיים, יע"ל, עברית+ ותכניות שנות מעבר**
 - **מבחנים ע"י גופים מוסמכים המקובלים על מסגרות ההמשך**
 - **שילוב כלי הוראה ולמידה דיגיטליים – כולל מאגר מבחנים דיגיטליים**
 - **יעדים ומדידה לכל הגופים והתכניות**
 - **בראייה לטווח הקצר והבינוני - הסינון על סמך המדידה החדשה לא יהפוך לחסם כניסה להשכלה על תיכונית ואקדמית אלא מדד לסוג המענה הנדרש**
 - **מכינות, קורסים ללימוד עברית, חלק מהקורסים וההכשרות ילמדו בערבית**